

jezik pozabi, malopridno svoj talent zakople; Bog ga bo enkrat terjal, ino vsi zaničovatci svojiga poščeniga jezika bojo v vunajno témó potisnjeni. Oj ljubi, lepi ino pošteni slovenski materni jezik! s katerim sim prvič svojo ljubeznivo mamó ino ateja klical, v katerim so me moja mati učili Boga spoznati, v katerim sim pervikrat svojiga Stvarnika častil; — tebe hočem kakor nar dražji spomin svojih rajnih starišev hvaležno spoštovati ino ohraniti; za tvojo čast in lepoto po pameti kolikor premorem, skerbeti; v slovenjim jeziku do svoje posledne ure Boga nar rajši hvaliti; v slovenjim jeziku svoje ljube brate in sestre Slovence nar rajši vučiti, ino želim, kakor hvaležni sin svoje ljube matere, de kakor je moja prva beseda slovenja bila, naj tudi moja posledna beseda slovenja bo! — Tudi vsak poščen Slovenec ravno to želi; mislim, de želite ravno to tudi vi. Kako se pa naj to po pameti zgodi, v 2. delu poslušajte.

(Dalje sledí.)

Natoroznanstvo je vsakimu človeku silno potrebno.

(Konec.)

Šolska mladost se je dosihmal vse premalo v natoroznanstvu podučevala, lekaj maliga v četerim klasu, in potem v sedmi šoli eno samo léto. Namesto de bi bil ta podúk že v malih šolah vpeljan, kér je vsacimu človeku toliko potreben, mučijo raji majhne otroke z dostó nepotrebnimi rečmi, postavim, s takimi računi (rajtingami), de še odrašenimu človeku glavo zmešajo in se že čez prve šolske praznike spet pazabijo — hvala Bogú! brez vse škode.

Z velikim veseljem smo tedej sprejeli sklep visociga ministerstva učilnih reči, de bo to za naprej vse drugači in de se ima natoroslovje obširniši v šolah in zaporedama več let učiti, kér le takó se zamorejo potrebni poduki v glavi in sercu mladosti ukoreniti, de bodo scasama vesel sad rodili. Nej stopi človek v kakoršnji si koli hoče stan, povsod mu je znanstvo natore ne le koristno, temuč tudi potrebno, nar bolj pa znanstvo domačiga rastljinstva, ktero je ravno takó kmetovavcu, kakor vsacimu omikanimu človeku potrebno. Ali nas ni sram, če gremo s kmetam po polji, de nam on dostokrat kakšno cvetlico po domačim iménu imenovati, njeno korist ali škodljivost razlagati vé, — mi pa, ki se učene mislimo, stojimo na strani nevedni, in le rojeni zemeljni sad — vživati ne pa ga poznati!

Velike hvale vredni domorođci! ki se vkljub vsim puhlim nasprotnikom krepko potegujete za omiko našiga naroda in ki pišete bukve za-nj, lepo Vam priporočimo: natoroslovja v rudniških, živalskih in posebnih domačih rastljinških rečéh nikar ne pozabite, ki je vsacimu človeku takó potrebno!

A. Fleišman.

Nasprotnikom slovenstva, pa tudi njegovim prijatlam.

Ko se okoli tavžent lét tlačeni Slovenec svoje domorodnosti zavé, in z dovoljenjem svojiga svitliga Cesarja mah in prah od svoje ljube domovine trebi, de bi se smel s svojimi brati med evropejske omikane narode šteti, in ko zató tudi svojim bratom v soseski roko podaja, ga izmed poštenih Nemcov in Lahov nekteri zavidiyo, kterim se nemškutarji in lahoni pravi. Pa kaj samopridnost, napuh in razvada ne stori! Poštenim Nemcam in Laham gré tudi od Slovincov vse spoštovanje. Kar bo tukaj nasprotnikom rečeniga, le tisti na se obrnite, ki bi Slovenca radi v žlici vode vtopili.

Vam se zdi zoperen slovenski narod, med kterim vas celó več prebiva. Ali je zavolj vas Slovincam reči, de naj pozabijo, de so en narod, kteri ima od Bogá

dane, in od Cesarja poterjene pravice na svetu, kakor vsaki drugi narod? Kdo pameten bo to terjal? In kér bi bilo to terjanje nespametno, bi bilo tudi zastonj. Če bi bil med nami Slovenci do vas kdo krivičen, in vas edino za to hotel zaničevati, kér niste Slovenci, bi mu mi mogli pametno reči: Kar se tebi dobro ne zdi, tudi drugimu ne stori.

Ki se termasto repenčite nad svojimi slovenskimi sodeželjani, se spomnite na brejo lesico, ki je psa prosila: naj ji vsaj za ta čas svoj hlev prepusti, de bo svoj porod opravila. Letá lesica je pa po porodu od dné do dné izgovorov iskala, zakaj še ne more hleva popustiti, in je milo pseta za poterpljenje prosila, takó dolgo, de je nje mladina odrasla. Ko ji vse to pès dovoli in jo nazadnje spomni, de je vender že čas, se vmakniti, mu je ukazala molčati; če ne, mu bo ona z družino vred zobé pokazala.

Ljudjé morajo pri ljudéh biti, in ta pravljica bi vas celó nič ne zadevala, ko bi nehvaležno nad Slovenci ne režali; le vaša nehvaležnost in nejevolja vas ti lesici podobne dela. V en kot, je rekel tudi jež psu, se bom v tvojim hlevu stisnil, de bom le na toplim in pri kraji; ko pa notri pride, se je s svojimi bodečimi šetinami po vsim hlevu razveral, de ni bilo mogoče psu zraven njega stanovati.

Vodnik je pel:

Vindona, Vindonisa
Slovenski ste ble;
Na Nemškim Slovincu
Je Vindic ime.
(Dalje sledí.)

Novičar iz Ljubljane.

Pravijo, de je unidan dva „dobra Krajnca“ na naglama božji žlak zadél, ko sta v Ljubljanskim nemškim časopisu brala, kakó je gosp. minister Bach neke vradnike v Bèrni (Brünn) posvaril, rekoč: „Kakó je le mogoče, de mora kdo 30 lét vradnik (peômtar) v slovenski deželi biti, pa vunder pri vsem tem ne slovenskiga znati (govoriti in pisati)! Pričakujem tedej, moji gospodje, de se boste ob kratkim naučili, kar ste dosihmal zanemarili.“ Minister Bach, ki je v delu takó čez in čez zakopan, de še ponóči počitka nima, se pri vsim tém pridno učí česki jezik, in je, kakor tudi „Moravske novíne“ povedó, nekimu vradniku, ki se je pritožil čez težki česki jezik, práv dobro pod nos dal, rekoč: „Jez bom česko v malo tednih dobro znal.“ — Slava tacimu ministru, ki résno skerbí, de bojo jeziki vsih avstrijskih ljudstev svoje pravíce tudi v kancelijah zadobili. Častiti gosp. vradniki na Slovenskim! vtisnite si ministrove besede globoko v serce — slovensko gramatiko pa berž berž v glavo. Takó bo za nas, pa tudi za vas práv! — Šole so zdey pri nas povsod dokončane, in veliki šolski prazniki so se začeli. Če pogledamo nazaj na šolsko léto, moramo reči, de se je, kar učenje v domačim jeziku vtiče, „vvod“ storil — prihodnje léto pa pričakujemo povsod po novi šolski napravi obširnišiga napredovanja, kakoršniga narodovnost térja. Drugo léto bomo mende tudi dobili zapisnike šolskiga napredovanja (perjohe) v domačim jeziku, de jih bojo môgli tudi kmečki stariši brati in zastopiti, kteri imajo nar več sinov v naših šolah. Saj mende perjohe družiga naména nimajo, kakor de so očitne priče, kakó so se učenci učili? — Gosp. Vertovcovi slovenski cerkveni govori so v natisu; 6. pòla je že natisnjenih; v kakih 4 tednih bo celo delo slavniga govornika gotovo, ktero je vérlí domorođec slovenskimu družtvu v podporo njegoviga denarstva blagovoljno podal. — Z veseljem smo sprejeli oznanílo gosp. učenika Macuna v Terstu, de se že natiskuje slovenska krestomatíja. Hvale vredna misel je, de bo v dveh narečjih: ilirskim in sloven-

skim zložena; in mi le želimo, de bi bil slovenski del tudi v čisto slovenskim jeziku pisan. — Unidan se je hrup zagnal, de je že prava koléra v Zagurji na železnici. Naše deželno poglavarstvo nas je potolažilo, de to ni res. — Pravijo, de prava poskušnja vožnje po železnici od Celja do Ljubljane bo 15. t. m.; 15. kimovca pa se bo prava vožnja začela. — V Dunajskim časopisu „Presse“ se poganja nek dopisnik iz Gorice za samostalno Goriško kronovino in ločitev od nas, ter pravi, de tudi jédro slovenskiga ljudstva to samostalnost in ločitev želi. Tudimi ne morémo tega tajiti, kér zares ni duha ne sluha, de bi Goriški Slovenci kakošne druge želje imeli. — Gnjusobne, lažnjive in vedno le zabavljive kvante Ljubljanskiga dopisnika „Lloydu“ so se vunder enkrat že tudi samimu vredniku tega časopisa presédle; zato je družiga dopisnika povabil, ki se je pred tremi dnevi prvi-krat v tem časopisu oglasil in kakor pošten mož pravično besedo čez Ljubljano in krajnsko deželo govoril. Obnašanje Ljubljane in cele krajnske dežele ne potrebuje, de bi ga kdo po sili hvalil — le pravica in resnica naj se govori pred celim svetom, in vidilo se bo, de se Ljubljančanam in Krajncam nič družiga očitati ne more, kakor de so vse preléni in premalo skerb-ljivji za svoj prid memo družih deželá, ki tudi postavne poti ne zapusté, pa se krepko potegujejo za svoj dobiček. — O sv. Jakobu je prišlo prvo Ipavsko grojzde v Ljubljano. — Za gotovo se sliši, de pride na mesto rajnciga dohtarja Prešerna mnogospoštovani gosp. Dr. Hradecki za deželniga advokata v Krajnj. — Gosp. Mažgon je že začel enmalo vstajati, in če Bog da, bo zamogel v kakih 14 dnéh na Dunaj odriniti, kamor je od ministra poklican. Mi smo spet neizrečeno veseli, de našiga Mažgona zdraviga imamo. — V pondeljek so v 2 kočijah peljali skozi Ljubljano 5 vjetih Poljcov v Terst, od koder jih bojo — kakor smo slišali — čez morje v Ameriko poslali za pokoro pun-tarskiga obnašanja. —

Novičar iz mnogih krajev.

Iz Ogerske vojske nimamo danes nič posebniga povedati, ker po 23. dnevu preteč. mesca ni Paskevič nič iz poglavitniga rusovskiga staniša, po 25. pa tudi Haynau nič iz svojiga staniša na znanje dal; tedaj nič prav gotoviga nismo zvedili. Družih pisem se sicer ne manjka; pa ker eno takó, drugo pa spet drugači govorí, ne vémo, komu de je verjeti. Te pa je gotovo, de ban Jelačić ali ni bil v takó veliki zadregi, kakor je bil zadnjič hrup postal, ali pa de se je s svojo ju-naško armado srečno iz te zadrége zmotal, ker ni nič slišati, de bi bil po tem kje kakošno škodo terpel. Pra-vijo, de je ogerski general Görgey pri Tokaji čez Tiso šel in de se bo z Dembinskitam zedinil. Od Košuta pripovedujejo, de ima s svojimi ministri zdej sedež na nekem parobrodu (na barki, ktero sopar ali vodeni sopuh goni) med Kaločo in Bajo, v katerim se gori in doli vozi, kakor je potreba. Zgornje Ogersko je zdej skorej vse prazno ogerske armade, vsa se je bolj na spodnje kraje podala; okoli Velkiga Varadina se sme, kakor zdej reči stojé, velika vojska pričako-vati. V Bosni se zmirej bolj razširjuje v poslednjim Novičarji oznanjeni punt zoper Turško vladarstvo; ne-ki Bosnják, Kerič po iménu, ki je iz Bužima domá, kjer je bana Jelačića rojstni grad, je vodja tega pun-ta. Na Štajarsko méjo proti Ogerskim pride po odhodu Nugentove armade 16,000 vojakov pod vod-stvam generala Ledrerja, ki bojo varovali, de se ogerska armada na to stran ne vérze. — Banalno sve-tovavstvo je ponudilo banu Jelačiću celo premakljivo,

narodno stražo in če je treba, se vzdigne vse možko ljudstvo v brambo domovine. — Ravno, ko druge no-více pišejo, de se že armada Radeckiga pripravlja, nad Sardince marširati, ki nočejo mirú za terdno skle-niti, zvémó iz Dunajskiga časnika „Presse“, de je baron Mecburg iz Milana na Dunaj prišel in sklep mirú s Sardinci v poterjenje našimu ministerstvu prinesel. — Dunajski vradni časopis nam oznani nove ministre. Gosp. Dr. Bach je minister notranjih reči namesti grofa Štadiona, ki je še zmirej hudo bolan; gosp. Šmerling je minister pravíce; grof Leo Thun pa minister úka. Vsi drugi ministri so ostali, kakor so bili. — Kakor so bili od ministerstva katoljški škofje v posvetovanje cerkovnih reči na Dunaj poklicani, takó so zdej tudi višji duhovni protéstantov. — V Be-netkah je že taka lakota, de se nemorejo več 8 dni deržati. Že kruha iz otrobov jim zmanjkuje; vse mesó, tudi konjsko jim je že pošlo; pri kuhi pa že kurijo s hišnim orodjem in s suhim štokšam. — V Galicii se branijo nekteri kmetje grajšakam njih poljske pridel-ke še proti plačilu domú spravljati, ker mislijo, de bi se s tem spet tlaka začéla. Deželni poglavar jih je v očitnim razglasu te zmóte podučil, ktera se jih je po šuntarjih takó globoko prijela, de si clo nič ne dajo dopovedati, če ravno se jim pismo in pečat da. Vsiga tega so pa le nekteri šuntarji krivi; pametni kmetje pošteno mislijo. — Rusovski Cesar bo papež u 10 milijonov škudov brez obresti (brez čimža) posodil, proti tem, de bo papež vsako léto po polmilijona nazaj plačeval. — Tudi zadnja nemška terdnjava Rastatt, ki jo je puntarska Baden-ska armada v oblasti imela, se je Prajsam podala. Prajsovski kralj se véde kakor de bi bil gospodar cele Nemčije — če le ne déla rajtinge brez birta, kakor pregovor pravi. — Francozje grejo s svojo republi-ko, kakor se kaže, rakovo pót. Nekteri hočejo spet cesarja ali kralja imeti, kér so se že republike na-veličali. Bati se je tam spet novih prekucij, ktere se ne bojo brez veliciga prelivanja kerví stekle. — Dunajskim učenicam malih šol je veselejši zarja zasijala. Mi-nisterstvo uka je sklenilo, de ima prihodnjič vsak uče-nik 600 in 800 gold. létniga plačila in pa stanovanje dobivati ali pa namesti stanovanja primerjeno plačilo; pomočniki (Gehülfen) pa po 200, 250 in 300 gold. Bog daj, de bi se slabi stan deželnih učencikov povsod poboljšal; krivavo zasluži ta stan spodobniga poboljša-nja. — Ministru Meternihu, ki je bil lani pregnan iz Dunaja, zdej na Angléžkim živi, so se začele — kakor časopisi pravijo — možgane mečiti, de ne more dolgo pri življenji ostati. — V Ljubljanskim ilirskim listu smo unidan brali celo résto zoper koléro nasvetovanih zdrav-íl; zdej pa beremo v mnogih časopisih od eniga, ki po amerianskih skušnjah vse preseže, in to je žvêplo. V Indii vžije vsaki vojak, kader popotuje, 40 zèrn žvêpla na dan; kader pa počiva, 20 zèrn — in s tem se po teh pripovedkah takó gotovo vbrani ko-léri, kakor je „amen“ v očenašu. Kakor smo kupili, tako vam tudi prodamo to reč, dragi braveci! — Ravno zvémó žalostno novico, de se je na Laškim v več mestih, posebno pa v Veroni, Padovi in Trebižu v naši armadi takó huda koléra začela, de je en sam dan 70 vojakov umérlo. —

Na znanje.

Gosp. Andrej Likar je slov. dručtvu oznani, de hoče ob prihodnjih šolskih praznikih iz Vertovcove kemije in iz Ja-vornikoviga sv. pisma; gosp. Jošt Šemerl pa iz Vino-reje, Praviga Slovenca in lanjskiga in letašnjiga cerkve-niga časopisa za slov. besediynik besede nabirati (nemško-slovensko); kar damo s spodobno hvalo na znanje.

Odbor slov. dručtva v Ljubljani.